

ዳኞች፡- መንበረዐሐይ ታደሰ

ሐጎስ ወልዱ

ሒሩት መለሠ

በላቸው አንጂሶ

ሱልጣን አባተማም

አመልካች፡- ሠላም የሕዝብ ማመላለሻ አ/ማ - ጠ/ረዳይ ባራኪ - ቀረቡ።

ተጠሪ፡- ኒያላ ኢንሹራንስ አ/ማ - አልቀረቡም።

ፍ ር ድ

ለሠበር አቤቱታ መነሻ የሆነው ጉዳይ የጀመረው ተጠሪ በመልካችና በሌላ ግለሠብ ላይ በፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት የመሠረተው ክስ ነው። በክሱም ተጠሪ የመድን ሽፋን የሰጠውን መኪና ንብረትነቱ የአመልካች የሆነ መኪና በሥር ሁለተኛ ተከሣሽ ሲሸከረከር ገጭቶ ጉዳት በማድረሱ ጉዳቱን ለማስጠን ያወጣውን ወጪ ተከሣሾች እንዲተኩሉት ጠይቋል።

የአሁኑ አመልካች ጉዳት አደረሰ የተባለውን መኪና በጨረታ አቶ ተክሉ አስፋው ለተባሉ ግለሰብ ስለተሰጠ ተጠያቂነት የለብኝም መኪናውን የገዙት ግለሰብ በክሱ ውስጥ እንዲገቡ ተደርጎ እኔ ልሰናበት በማለት ተከራክሯል።

የሥር ፍ/ቤት ግን አመልካች መኪናው ለሌላ ግለሰብ ሸጥኩ ይበሉ እንጂ የባለቤትነት ስሙ በገዢው ያልተዛወረና መኪናው አሁንም በአመልካች ስም ስለሚታወቅ ለጉዳቱ ኃላፊነት አለበት በማለት በክሱ የተጠየቀውን ገንዘብ እንዲከፈል ወስኗል። በዚህ ውሳኔ ላይ አመልካች ለፌ/ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ያቀረበ ቢሆንም ይግባኝ ተቀባይነት አላገኘም።

የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበው በዚህ ውሳኔ ላይ ነው። ይህ የሰበር ችሎትም መኪናውን ገዝተዋል የተባሉት ግለሰብ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 43 መሠረት ወደ ክርክሩ እንዲገቡ ተጠይቆ የሥር ፍ/ቤቱ ጥያቄውን ሳይቀበል ማለፉ በአግባቡ መሆን አለመሆኑን ለመመርመር አቤቱታው ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ አድርጓል። ግራ ቀኙም ቀርበው የቃል ክርክሩ ተሠምቷል። በመሆኑም ይህ ችሎት መኪናውን ገዙ የተባሉት ግለሰብ ወደ ክርክሩ ሊገቡ ይገባል? ወይስ አይገባም? የሚለውን ጭብጥ ከሚመለከተው ሕግ አኳያ መርምሯል።

በተጠሪ መኪና ላይ ጉዳት አደረሰ የተባለው መኪና የአመልካች የነበረ ሲሆን አመልካች መኪናዋን ለሌላ 3ኛ ወገን ቢሸጡም የባለቤትነት ስሙ በገዢው ስም አልተዛወረም። የመኪና ባለቤትነት የሚተላለፈው እንደሌለ ማንኛውም ተንቀሳቃሽ ንብረት ንብረቱን ገዝቶ ወይም በሌላ መንገድ አግኝቶ በእጅ በማድረግ አይደለም። መኪና ላይ ተንቀሳቃሽ ንብረት በመሆኑ ባለቤትነት የሚተላለፍበት መንገድ በልዩ በሕግ ተደንግጓል። በዚህም መሠረት የንብረቱ ባለላቤትነት የሚታለፈው የባለቤትነት ስሙ በገዢው ስም ሲዛወር ነው። ይህን በተመለከተ የሰበር ችሎት በመ/ቁ ትርጉም ሰጥቶበታል። በተያዘው ጉዳይም አመልካች መኪናውን ለሌላ ሰው ቢሸጡም የመኪናው የባለቤትነት ስም በአመልካቹ በመሆኑ በባለቤትነት የሚታወቀው አመልካች ነው። የመኪና ባለቤት ደግሞ መኪናው በደረሰው ጉዳት ያለጥፋት ኃላፊ መሆኑ በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2081/1/ ተመልክቷል።

በሌላ በኩል ግን አመልካች መኪናውን ለ3ኛ ወገን ሸጦ ገዢው መኪናውን መረከቡንና ጉዳቱ በደረሰ ጊዜም መኪናዋ በገዢው ይዞታ ሥር ነበር በማለት ተከራክሯል። የመኪናው ባለቤት ባይሆንም እንኳን መኪናውን ለግል ጥቅሙ

ሲገለገልበትና ሲጠቀምበት የነበው ሰው መኪናው በይዘታው ሥር በነበረበት ጊዜ ለደረሰው ጉዳት በፍ/ብ/ሕ/ቁ 2082/1/ መሠረት ኃላፊ ነው። በአጠቃላይ የመኪናው ባለቤትም ሆነ ጉዳቱ በደረሰ ጊዜ መኪናውን ሲጠቀምበት የነበረ ሰው ሁለቱም ኃላፊነት አለባቸው። የመኪናው ባለቤትም ያለው መብት ተጎጂውን ከካሠ በኋላ በአደጋው ጊዜ መኪናውን ይዞ ሲገለገልበት የነበረውን ሰው የነሰውን የገንዘብ መጠን እንዲተካለት መጠየቅ ነው /የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2983/1/ ስለሆነም አመልካች መኪናውን ሸጦ ለሌላ ሰው ያስረከበ ቢሆንም የባለቤትነት ስሙ በገገርው ስም ባለመሣወፍ በሕግ የመኪናው ባለቤት ሆኖ የሚወሰደው እሱ ነው። ባለቤት በመሆኑም ለጉዳቱ ኃላፊ ነው።

የአመልካች ኃላፊነት እንዳለ ቢሆንም ግን የመጨረሻው የመካሰ ኃላፊነት የሚወድቀው መኪናውን ይዞ ሲገለገልበት የነበረው ሰው ላይ ነው። ከፍ ሲል እንደገለጸው የመኪናው ባለቤት ተጎጂውን ከካሠ በኋላ ይህንን ካሣ የሚተካው መኪናውን ሲጠቀምበት የነበረው ሰው ነው። ተከሣሽ የሆነ ሰውም በክሱ ውስጥ የሌለ ሦስተኛ ወገን ከክሱ ጋር ድርሻ ካሣውን መክፈል አለበት በሚል ይኸው ሰው ወደ ክሱ እንዲገባለት መጠየቅ የሚችል መሆኑ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 43 ተመልክቷል። በእርግጥ በክሱ እንዲገባ የሚጠየቀው ሰው ካሣውን የሚከፍልበት ምክንያትና የድርሻውም ልክ መገለጽ እንዳለበት ይኸው የሥነ-ሥርዓት ሕግ ያስገድዳል። እነዚህ ሁኔታዎች ከተሟሉ ግን ፍ/ቤቱ ጥያቄውን ውድቅ የሚያደርግበት ምክንያት አይኖርም። ሦስተኛ ወገኖች ወደ ክሱ እንዲገቡ የሚዳረጉት በአንድ ጉዳይ ሊነሱ የሚችሉትን የመብት ጥያቄዎች በሙሉ በአንድ ክስ መወሰን እንዲችሉና በተመሳሳይ ጉዳይ ሊቀርቡ የሚችሉ የተነጣጠሉ ክሶችን ለማስቀረት ነው። በመሆኑም ተከሣሹ ጣልቃ እንዲገባ በሚጠይቀው ሰው ላይ የሚያነሣውን ጥያቄ ሌላ የተነጣጠለ ክስ ማቅረብ ሳይሆን ለውጭ ገደብ በተጀመረው ክስ ሊወሰን ይችላል። ስለሆነም ተከሣሹ ለክሱ ኃላፊነት ካለበት ጣልቃ ገቡ በቀጥታ ለከሣሽ ሊከፈል ሊወሰን ይችላል ከዚህም በተጨማሪ ጣልቃ ገቡ በክሱ ውስጥ ከገባ በኋላ በክሱ ውስጥ እንዳለ የሚቆጠር በመሆኑ /የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 43/2/ ለቀረበው ክስ ያለውን መከላከያ የማቅረብ እድል ይኖረዋል። በአጠቃላይ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 43 አላማ ከአንድ ግንኙነት የሚመነጨ ጥያቄዎች በሙሉ ተጠቃለው በአንድ ክስ እንዲያልቁ እና የተነጣጠለ ክስ ማስቀረት በመሆኑ ፍ/ቤቶች በሥነ-ሥርዓት ሕጉ የተመለከቱት መስፈርቶች እስከተሟሉ ድረስ ጥያቄውን ውድቅ ማድረግ የሚችሉበት የሕግ መሠረት የለም።

በተያዘው ጉዳይ ጉዳት ያደረሰው መኪና ጉዳቱን ባደረሰበት ጊዜ ጣልቃ እንዲገቡ በተጠየቁት ግለሰብ ይዘታ ሥር በመሆኑ ግለሰቡ በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2082/1/ መሠረት ኃላፊ ሊሆኑ የሚችሉ ስለሆነና የደረሰውን ጉዳት በሙሉም የመካሰ ግዴታ ሊወድቅባቸው የሚችል በመሆኑ ከፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2083/1/ ሥር መገንዘብ የሚቻል በመሆኑ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 43 መሠረት ወደ ክርክሩ ጣልቃ ሊገቡ የሚገባቸው ናቸው። ስለሆነም የሥር ፍ/ቤት ጣልቃ እንዲገቡ የተጠየቁት ግለሰብ ያለባቸውን ኃላፊነት በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 43 መሠረት ጣልቃ ሳይሆን መወሰኑ የሥነ ሥርዓቱን ድንጋጌ ያልተከተለና የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ አግኝተነዋል።

ው ሣ ኔ

1. የፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 56353 መጋቢት 5/2000 ዓ.ም. የሰጠው ውሣኔና የፌ/ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ 36956 ጥቅምት 7 ቀን 2001 ዓ.ም. የሰጠው ውሣኔ ተሸረዋል።
2. አደጋው በደረሰ ጊዜ አደጋውን ያደረሰው መኪና ሲጠቀሙበት የነበሩት ግለሰብ በክሱ ውስጥ ጣልቃ ገብተው ተከራክረው ተገቢው ውሣኔ እንዲሰጥ ጉዳዩን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 343/1/ መሠረት ጉዳዩን ለፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት መልሰናል።
3. ወጪና ኪሣራ ግራ ቀኝ ይቻላሉ።
መዝገቡ ተዘግቷል። ለመ/ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

አሠሪና ሠራተኛ